

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**Говор на презентацији Годишњег извештаја
о стабилности финансијског система за 2015. годину**

Др Диана Драгутиновић, вицегувернер

Београд, 27. јул 2016.

Поштоване даме и господо, драге колеге, пријатељи и представници медија,

Задовољство ми је што сте дошли на конференцију за штампу која је посвећена презентацији **Годишњег извештаја о стабилности финансијског система**.

Пре тачно годину дана (у веома осетљивом тренутку – пре завршетка специјалних дијагностичких испитивања и баш у току кризе у Грчкој) први пут смо јавности представили Извештај. Том приликом дали смо не само оцену тренутног стања система већ и оцену његове отпорности у временском хоризонту од годину дана у стресним условима.

Данас имамо исти задатак у условима веома сложеног међународног окружења. Иако се показало да нисмо погрешили у оцени (а рекли смо да је систем као целина стабилан, као и да су банке у грчком власништву отпорне на велике шокове), комуникацијски је изазов објаснити степен остварења циља очувања и јачања финансијске стабилности. Упркос постојању бројних начина мерења, о којима сам говорила прошле године, а који су представљени у нашем извештају, не може се квантификовати отпорност на начин на који се може квантификовати циљ монетарне политике, нити се могу открити подаци о појединачним институцијама, као што се, на пример, могу обелоданити подаци о кретању цена различитих производа. Зато је тешко да јавност (укључујући и стручну јавност) процени напредак у погледу финансијске стабилности.

Улога централних банака широм света много се променила у односу на период пре финансијске кризе. Добиле су већи број надлежности, пре свега у области финансијске стабилности, иако се хијерархија циљева није променила – стабилност цена пре свега. Истовремено, након осам година финансијске кризе отежано је вођење монетарне политике. Део општег знања је да делотворност монетарне политике пада у условима ниских каматних стопа и високог нивоа укупног дуга јавног и приватног сектора. Зато неконвенционална средства, као на пример квантитативно попуштање, постају стандардна, а интервенције на девизном тржишту муниција и оних централних банака које су пре кризе имале потпуно флексибилан девизни курс.

Слично другим централним банкама, и Народна банка Србије добила је нова овлашћења у области финансијске стабилности. При томе, не треба заборавити да је Народна банка Србије увек имала овлашћења у овој области. **Супервизија финансијских институција** увек је била у оквиру Народне банке Србије. Такође, Народна банка Србије увек је имала могућност да **обавља функцију кредитора последњег уочишта** – да одобрава кредит за ликвидност на основу одговарајућег средства обезбеђења банкама које имају привремених тешкоћа у одржавању ликвидности. Нова овлашћења у области финансијске стабилности подразумевају да је Народна банка Србије постала **одговорна за**

целокупну политику последњег уточишта, уграђујући Директиву о опоравку и реструктурирању банака у нашу регулативу. Не спорећи неопходност постојања инструмената опоравка и реструктурирања банака, примарни циљ Народне банке Србије – као регулатора и супервизора банкарског система јесте спречавање настанка проблематичних банака. Истина је да је тзв. „контролисани“ излазак банака с тржишта (без новца пореских обвезника) бољи од неконтролисаног (што је и смисао Директиве) и да је најбоље спречити настанак проблематичног случаја или појаву нове кризе. Зато је Народна банка Србије добила још једно ново овлашћење у области финансијске стабилности које подразумева њену **одговорност за идентификацију и оцену системског ризика и вођење макропруденцијалне политике**. Нови међународни регулаторни пакет (четврта Директива о капиталним захтевима и Уредба о капиталним захтевима) има кључну улогу у постављању пруденцијалних стандарда за кредитне институције и инвестиционе компаније у Европској унији. Он је ступио на снагу јануара 2014, док је пуна примена предвиђена за јануар 2019. Нови инструменти предвиђени овим оквиром, који ће имати улогу да спрече настанак нове кризе, јесу: контрациклични заштитни слој капитала, заштитни слој капитала за системски важне институције и заштитни слој капитала за структурни ризик, уз мере контроле финансијске зависности, ликвидности и велике изложености.

У складу с новим међународним регулаторним пакетом, Народна банка Србије је марта 2015. обелоданила да ће на располагању имати исте инструменте у функцији очувања и јачања финансијске стабилности као целине.

Одлучујући и о мерама монетарне политике (и враћању инфлације у границе циља), Народна банка Србије мора да води рачуна и о другим економским факторима, а пре свега екстерној стабилности и стабилности финансијског система. Игнорисање утицаја монетарне политике на финансијску стабилност може бити веома скупо, имајући у виду специфичне економске услове и карактеристике привреде.

За разлику од великих земаља и монетарних подручја, Србија је мала и отворена привреда. То значи да је учешће увоза и извоза у бруто домаћем производу високо, што указује на високу зависност Србије од међународних токова робе и капитала. Истовремено, Србија као мала земља нема никакав утицај на ове токове, не утиче на формирање светских цена – за њу су светске цене дате. Као мала земља, она се на међународном тржишту може задуживати само у иностраној валути. Иностран дуг свих сектора износи око 80% бруто домаћег производа. Међутим, висока финансијска евроизираниост додатно компликује вођење ортодоксне монетарне политике. Висок степен депозитне евроизације повезан је с дугом историјом макроекономске нестабилности, која

је трајала три последње деценије прошлог века. Висок степен кредитне евроизације само је последица депозитне евроизације. У таквим условима (дакле, битно другачијим од услова који владају у великим монетарним подручјима која се задужују искључиво у властитој валути) депрецијација повећава задуженост и делује прорецесијски, уместо да делује експанзивно због утицаја повећања тражње за домаћом робом у земљи и иностранству на раст производње.

Смањивањем референтне каматне стопе Народна банка Србије утицала је на пад трошкова задуживања у динарима. Истовремено, одржавајући стабилност курса (а не угрожавајући одговарајући ниво девизних резерви), Народна банка Србије је стабилизовала терет отплате дужника задужених у иностранству или на домаћем тржишту, уз девизну клаузулу у еврима, чиме је дала значајан допринос јачању стабилности финансијског система, у оквиру својих надлежности које су дефинисане Законом о Народној банци Србије.

У прилог томе говори чињеница да су проблематични кредити, после осам година раста, у 2015. непромењени у номиналном, динарском износу у поређењу са 2014. годином. Као резултат стабилног курса, смањено је генерисање нових проблематичних кредита. Додатно, регулаторне мере Народне банке Србије подстакле су банке на:

- повећану покривеност проблематичних кредита рачуноводственим резервама, и
- брже чишћење својих биланса од проблематичних кредита (повећаним отписом пласмана или уступањем другим правним лицима).

Позитивне тенденције настављене су и у 2016. години, па су у првих пет месеци проблематични кредити смањени у номиналном износу за 23,3 милијарде динара, док је стопа проблематичних кредита пала са 21,6% на 20,3%.

Поштоване даме и господо, драге колеге, пријатељи и представници медија,

Дозволите ми да реч дам директору Сектора за финансијску стабилност како би вас детаљније упознао с нашом проценом напретка у области финансијске стабилности. Хвала на пажњи.